

Пожарицька І.М. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ В ТУРИЗМІ

Постановка проблеми. У світовому експорті сьогодні туризм займає третє місце. На першому місці нафта і нафтопродукти, що становлять 8,9%, на другому – автомобільна промисловість – 7,7%, третє місце туризму – 7,4% з його наростаючою динамікою підтверджує прогнози експертів Всесвітньої туристичної організації (ВТО) про те, що ця сфера економіки вже в найближче десятиріччя вийде на перше місце в обсязі світового експорту.

Дослідження проблем формування собівартості в туризмі знаходить своє відображення в роботах В.В. Шмагіна, С.К. Харичкова [1], В.Г. Герасименко [2], а також необхідно враховувати методичні рекомендації і положення [3, 4, 5, 6] для аналізу цієї теми. Проблеми формування собівартості в туризмі вивчаються в рамках науково-дослідної роботи кафедри облік і аудит Кримської академії природоохоронного та курортного будівництва.

Мета статті – дослідити особливості формування собівартості туристичних послуг і туристичного продукту на різних етапах технологічного циклу в туризмі.

Аналіз функцій рекреаційно-туристичної сфери підтверджує, що цей сектор національної економіки за наявності необхідних передумов вже не можна розглядати як другорядний в контексті сучасних соціально економічних пріоритетів. Саме така методологічна послідовність дозволяє трактувати рекреаційно-туристичну діяльність як найважливіший чинник не тільки забезпечення ефективного природокористування і підвищення рівня здоров'я населення, але і в широкому значенні слова як умова підвищення якості життя громадян України і реалізації принципів їх безпеки життєдіяльності [1, с.24].

Індустрію туризму утворюють підприємства, що випускають товари і послуги, виробництво яких не може існувати без туризму. До них відносяться: підприємства, що надають послуги з розміщення: готелі, мотелі, кемпінги, що здаються в оренду приватні квартири або будинки, пансіонати, будинки відпочинку і інші; підприємства громадського харчування, якщо вони є невід'ємною частиною підприємств, надаючих послуги з розміщення (ресторани в готелях, їдальні в пансіонатах і будинках відпочинку і ін.); туристичні фірми, що займаються організацією і продажем турів; транспортні організації, що займаються туристичними перевезеннями; учбові заклади по підготовці і підвищенню кваліфікації фахівців туристичної індустрії; інформаційні і рекламні служби; органи управління туризмом: державні установи, науково-дослідницькі організації; підприємства по виробництву товарів туристського попиту; підприємства роздрібною торгівлі з продажу товарів туристського попиту [2, с.30].

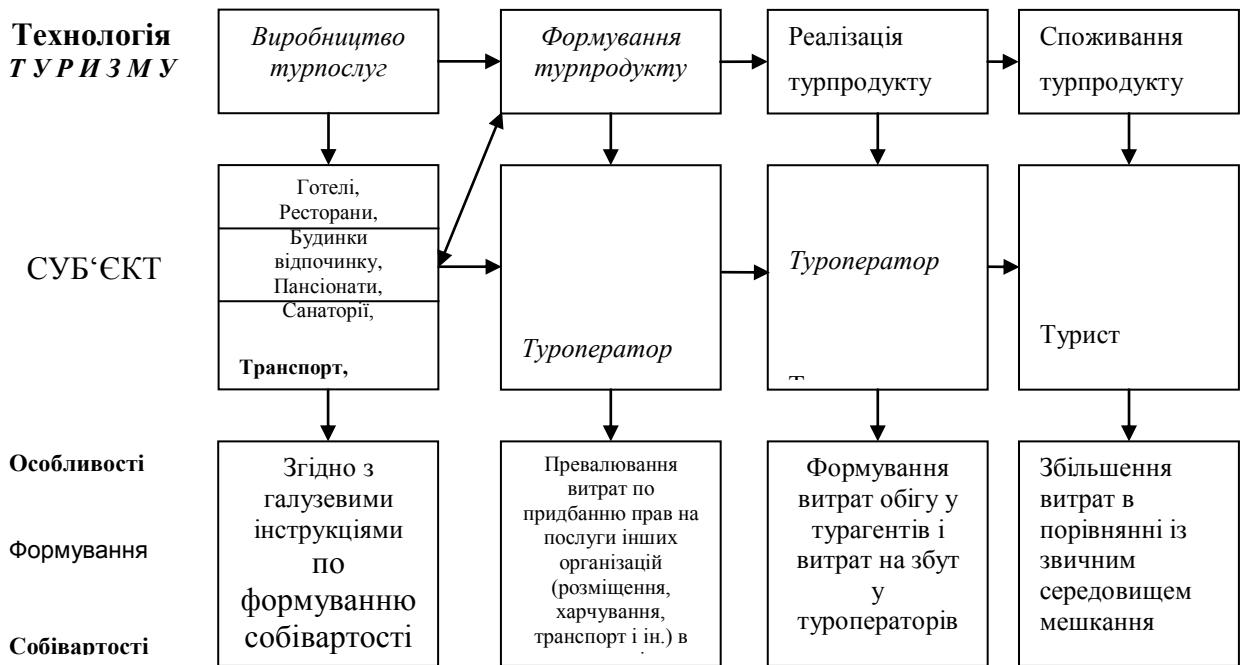
З даного переліку найбільший інтерес для дослідження представляють туристичні і санаторно-курортні підприємства, оскільки тільки вони не мають методичних розробок в області обліку витрат і калькулювання собівартості послуг.

Не дивлячись на те, що туристичні фірми відносяться по КВЕДу до транспортної галузі, безумовно, що методичні рекомендації по обліку витрат на підприємствах транспорту не відображають специфіку туристичних послуг, що надаються.

Технологічно в системі туристичної індустрії можна виділити чотири ланки: виробництво туристичних послуг; формування туристичного продукту; реалізація туристичного продукту; споживання туристичного продукту (мал. 1.).

Виробництво туристичних послуг формує туристична індустрія (харчування, розміщення, лікування, транспортування, екскурсії, культурно-масові заходи і ін.). Вельми складними і специфічними сферами є процес формування туристичного продукту (туру) і його подальша реалізація на туристичному ринку. Ці функції виконують туроператори і турагенти.

Завершальна ланка системи туризму – споживання туристичного продукту також має свою специфіку. Однією з особливостей туристичного споживання є перевищення витрат туристів в порівнянні із звичним середовищем мешкання. Це пов'язано з підвищеними витратами на транспорт, житло, харчування, а також на культурні і ділові заходи.

Мал.1. Особливості формування собівартості послуг, турпродукту суб'єктів залежно від технологічного циклу в туризмі

Підприємства і організації, що надають первинні туристичні послуги (розміщення, харчування, транспортування, розваги і ін.) формують собівартість послуг згідно галузевих методичних рекомендацій, зокрема:

Методичним рекомендаціям з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті, затвердженим наказом Міністерства транспорту України від 5 лютого в 2002 р. № 65 [3].

Методичним рекомендаціям з планування, обліку і калькулюванню собівартості робіт (послуг) на підприємствах і в організаціях житлово-комунального господарства, затверджених наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 6 березня 2002 року № 47 [4];

Методичним рекомендаціям з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності, затверджених наказом Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції України від 22 травня 2002 р. № 145 [5];

Методичним матеріалів з планування діяльності санаторно-курортних закладів згідно з вимогами Положень /стандартів/ бухгалтерського обліку, затверджених рішенням правління ЗАТ лікувально-оздоровчих закладів профспілок України "Укрпрофоздоровниця" від 23.01.2001 № П15-1р [6].

Особливістю формування туристичного продукту туроператорами – турфірмами є придбання прав на послуги інших сторонніх організацій (розміщення, харчування, транспорту, розваг, екскурсій, лікування і ін.). Частка таких витрат може перевищувати 70% всієї собівартості путівки (туру, ваучера). Проте, якщо туроператор має власну базу розміщення (пансіонат, база відпочинку і ін.), то собівартість турпродукту складається безпосередньо з вартостей окремих туристичних послуг, що надаються їм самостійно. На мал. 2

Турфірми (туроператори)	П(С)БО 16 «Витрати»	Санаторно-курортні установи
Права на послуги: мешкання, харчування, транспорту, екскурсій, оформлення віз, страховка	Прямі матеріальні витрати	продукти харчування, медикаменти, лікувальні процедури, екскурсії, експлуатаційні витрати (вода, паливо, енергія)
Заробітна платня супроводжуючих, перекладачів, гідів	Прямі витрати на оплату праці	Пряма заробітна платня
Нарахування на з/пл. Амортизація НА Інші прямі витрати	Інші прямі витрати	Нарахування на з/пл Амортизація НА Інші прямі витрати
Витрати по освоєнню нових турів, ЗВВ	Загальновиробничі витрати (ЗВВ)	ЗВВ згідно п. 15 П(С)БО 16
Адміністративні витрати		Адміністративні витрати
Витрати на збут		Витрати на збут
Інші операційні		Інші операційні

Мал.2. Угрупування витрат по статтях калькуляції санаторно-курортних і туристичних підприємств з урахуванням вимог П(С) БО 16

представлені особливості угруповання витрат по статтях калькуляції для санаторно-курортних і туристичних підприємств, що є туроператорами.

При реалізації турпродукту у туроператорів виникають витрати на збут, пов'язані з просуванням і продажем турів, путівок. Якщо для реалізації притягуються посередники- турагенти, то у них відбувається формування витрат обігу, як в торгових організаціях. При цьому турагенти можуть працювати за різними схемами договірних відносин: на основі договору купівлі-продажу; на основі посередницьких договорів (комісії, доручення, агентської угоди) як з туроператором, так і з туристом. Для них тур продукт – це товар. Залежно від вибраної схеми діяльності по-різному формуватимуться і витрати таких турагентів.

Таким чином, обґрунтований методичний підхід до формування собівартості послуг в туризмі залежно від технологічного циклу. Подальшому дослідженню підлягає система калькулювання послуг в санаторно-курортній сфері.

Джерела та література

Шмагина В.В., Харичков С.К. Рекреация и туризм в системе современных экономических приоритетов социально-экономического развития. – Одеса: Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2000. – 70 с.

Герасименко В.Г. Основы туристического бизнеса: Учебн. пособие. – Одесса: Черноморье, 1997. –160 с.

Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті, затверд. наказом Міністерства транспорту України від 5 лютого 2002 р. № 65.

Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулюванню собівартості робіт (послуг) на підприємствах і в організаціях житлово-комунального господарства, затверд. наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 6 березня 2002 року № 47.

Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельної діяльності, затверд. наказом Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції України від 22 травня 2002 р. № 145.

Методичні матеріали з планування діяльності санаторно-курортних закладів згідно з вимогами Положень /стандартів/ бухгалтерського обліку, затверд. рішенням правління ЗАО лікувально-оздоровчих закладів профспілок України “Укрпрофоздоровниця” від 23.01.2001 № П5-1р.